

Konstitutionell rätt

Konstitutionell rätt - Rättsstat och rättssäkerhet - Normgivningsmakt - Offentlighetsprincipen - Sverige och EU

Introduktion

I denna fortsättningskurs kommer vi bygga på innehållet från juridik 1 och fördjupa oss i några enstaka frågor rörande konstitutionell rätt.

Först en kort påminnelse om vad konstitutionell rätt är.

Ordet konstitution kan till exempel betyda "grundläggande egenskaper" eller kort och gott, "grundlag". Båda definitionerna ger en fingervisning om vad det handlar om, regler som är grundläggande. På något sätt skiljer sig dessa normer från övriga normer (som t ex lag). Konstitutionell rätt handlar om makt och hur denna makt kan utövas och att identifiera vem som har makten och varför.

Konstitutionell rätt handlar om att ange förutsättningarna för

- demokrati
  - rättsstaten
  - mänskliga rättigheter (grundläggande fri- och rättigheter)
-

Ett lands konstitution anger alltså de grundläggande förutsättningarna för hur det landet ska styras. Alla länders konstitutioner ser inte likadana ut. I vissa länder finns det ett dokument, i andra inga dokument alls (men principer). I Sverige finns det fyra grundlagar:

- regeringsform - grunden för det svenska statsskicket
- successionsordning - anger regler för vem som ärver tronen
- tryckfrihetsförordning - rätten att fritt och o censurerat ge ut tidningar, böcker och andra skrifter
- yttrandefrihetsgrundlag - skyddar rätten att sända radio och tv och att publicera texter, bilder och filmer på internet

Utöver dessa finns det en lag som har en mellanställning mellan grundlag och lag, riksdagsordningen.

Vidare innebär det att att lära sig om förutsättningar för hur makt (offentlig makt) utövas.

- Hur skapas lagar?
- Vem är ansvarig för att skapa lagar?
- Finns det andra former av skrivna regler, så kallade normer?
- Vem är det som skapar dessa normer och hur görs det?

- Hur uppstår legitim maktutövning?
- Finns det någon kontroll av hur den offentliga makten utövas?
- Vilka grundläggande fri- och rättigheter har medborgare?
- Under vilka förutsättningar kan dessa begränsas?

Statsskick

Sammantaget så anger landets konstitution vilket **statsskick** som landet har.

Begreppet "statsskick" syftar på den grundläggande strukturen och organisationen av statens styrande organ. Statsskick kan variera avsevärt mellan olika länder och tidsperioder.

Historiskt har olika varianter av statsskick funnits och utvecklats. Monarkier, där makten är koncentrerad hos en kung eller drottning, har varit vanliga, och i vissa länder finns dessa fortfarande kvar, antingen som absolut monarkier eller som konstitutionella monarkier där monarkens makt är begränsad av en konstitution.

Republiker, där statschefen vanligtvis är en president, är en annan form av statsskick. Republiker kan vara parlamentariska, där presidentens roll är mer ceremoniell och den verkliga makten ligger hos en vald regering där presidenten har betydande verkställande makt.

Andra former av statsskick inkluderar auktoritära regimer, där makten är koncentrerad till en enda person eller en liten grupp, och demokratier, där makten fördelas genom fria och rättvisa val. Demokratiska system kan ytterligare delas in i direkta och representativa demokratier, beroende på hur medborgarna deltar i beslutsprocessen.

Moderna statsskick speglar ofta en blandning av dessa olika element, anpassade efter historiska, kulturella och politiska förhållanden i respektive land.

Sverige skulle utifrån detta kunna benämnas som en "konstitutionell monarki och parlamentarisk demokrati, där rättsstatens principer och grundläggande fri- och rättigheter är centrala inslag."

Detta kan man, delvis, läsa sig till i regeringsformens (RF) första paragraf:

RF 1:1

"1 § All offentlig makt i Sverige utgår från folket.

Den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning och på allmän och lika rösträtt. Den förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statsskick och genom kommunal självstyrelse.

Den offentliga makten utövas under lagarna."

Grundlagar

Ett lands konstitution anger alltså de grundläggande förutsättningarna för hur det landet ska styras.

Alla länders konstitutioner ser inte likadana ut. I vissa länder finns det ett dokument, i andra inga dokument alls (men principer). I Sverige finns det fyra grundlagar:

- **regeringsform** - grunden för det svenska statsskicket
- **successionsordning** - anger regler för vem som ärver tronen
- **tryckfrihetsförordning** - rätten att fritt och ozensurerat ge ut tidningar, böcker och andra skrifter
- **yttrandefrihetsgrundlag** - skyddar rätten att sända radio och tv och att publicera texter, bilder och filmer på internet

Utöver dessa finns det en lag som har en mellanställning mellan grundlag och lag, riksdagsordningen.

Vi kommer i följande moment fokusera på regeringsform. Samtliga lagar kan sägas utgöra den svenska konstitutionen.

Svaret på alla frågor som ställs i denna inledande text hittar vi inom området konstitutionell rätt

---

Konstitutionell rätt - Rättsstat och rättssäkerhet - Normgivningsmakt - Offentlighetsprincipen - Sverige och EU

From:

<https://www.juridik.kristiansen.nu/> - Juridik på gymnasiet

Permanent link:

<https://www.juridik.kristiansen.nu/doku.php?id=konstitutionellraett:introduktion&rev=1788778245>

Last update: 2026/09/07 10:50

